

ARKEOL. OS. 159 / 28.9.2006

PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO

**LEMPÄÄLÄ HAURALA HENNERI
SÄHKÖLINJAN PYLVÄIDEN VAIHTAMINEN/ KAIVUUTÖIDEN ARKEOLOGINEN
VALVONTA 2004**

Ulla Lähdesmäki
Kulttuuriympäristöyksikkö
Pirkanmaan maakuntamuseo

SISÄLLYSLUETTELO

Arkisto- ja rekisteritiedot.....	3
Johdanto.....	5
Valvontahavainnot.....	6
Peruskarttaote 1:20 000.....	7
Yleiskartta	8
Kuvaliite	9

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

<i>Kunta:</i>	Lempäälä
<i>Kylä:</i>	Haurala
<i>Kohteen nimi:</i>	Kirjakka 2, Henneri 1, Kirjakka 3
<i>Mj-tyyppi:</i>	kaikki hautapaikkoja
<i>Mj-tyypin tarkenne:</i>	hautaröykkiöt, hautaröykkiöt, polttokenttäkalmisto
<i>Ajoitus:</i>	kaikki rautakautta
<i>Rauhoitusluokka:</i>	1-2, 2, 2
<i>Mj.rek.nro:</i>	418 010 004, 418 010 005,
<i>Peruskartta:</i>	2123 07 LEMPÄÄLÄ
<i>Koordinaatit:</i>	Kirjakka 2: Henneri 1:
	$x = 6800\ 650-840$, $y = 2486\ 040$ $x = 6787\ 600$, $y = 2514\ 500$ (KKJ)
	$p = 6790\ 330$, $i = 3353\ 420$ $p = 6790\ 640$, $i = 3353\ 205$ (YKJ)
	$z = 94-96$ $z = 93-94$
	Kirjakka 3:
	$x = 6800\ 840$, $y = 2486\ 090$
	$p = 6805\ 170$, $i = 3323\ 422$
	$z = 94-95$
	valvonta-alue:
	$p = 6790\ 420-695$, $i = 3353\ 160-450$ (YKJ)
	$z = n. 80-85$ (N60)
<i>Etäisyyssieto:</i>	Lempäälän kirkosta n. 1 km W
<i>Tila:</i>	RN:o 6:22 (Kirjakka 2) ja 1:47 Henneri (Henneri 1)
<i>Kiinteistötunnus:</i>	418-404-0006-0022 ja 418-404-0001-0047
<i>Maanomistajat:</i>	Kirjakka 2/Kivalakodit ry, 37500 Lempäälä Henneri 1/Liisa Vanhakartano, Haurala, 37500 Lempäälä
<i>Aiemmat tutkimukset:</i>	Tarkastus Hackman (vain Henneri 1), Inventointi Luho 1940, tarkastus Hirviluoto 1962, kartoitus Bergström 1984, koekaivaus Bergström 1984, kartoitus Niskakoski 1987, inventointi Sipilä 1994
<i>Aiemmat löydöt:</i>	Kirjakka 2/ Henneri 1/ KM 1996:73, KM 4753:1, KM 11198, KM 2895:7, 4254, KM 4244:2-3, KM 5490:1, KM 4753:2, KM 5490:2
<i>Tutkimuksen laatu:</i>	valvonta
<i>Tutkimuslaitos:</i>	Pirkanmaan maakuntamuseo/kulttuuriympäristöyksikkö
<i>Kenttätyönjohtaja:</i>	FM Ulla Lähdesmäki
<i>Kenttätyöaika:</i>	23.1.2004
<i>Rahoittaja:</i>	valvonta tehtiin Pirkanmaan maakuntamuseon virkatyönä
<i>Kustannukset:</i>	(3 työpäivää kenttä- ja jälkitöineen)
<i>Löydöt:</i>	-
<i>Negatiivit:</i>	-

Digitaalikuvat: Luetteloitu Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikön arkistoon/Lempäälä Kirjakka 2 ja Henneri 1 2004

Kartat: 1:20 000 yleiskartta, kohdekartta

Alkuper. tutkimusraportti: Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikön arkisto, 11 sivua.

JOHDANTO

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö valvoi 23.1.2004 Lempäälän kunnan Hauralan kylässä sähköpylväspaikkojen vaihtamisen kaivuutyöt. Kyseiset pylväät sijaitsivat Kirjakka 2:n ja Henneri 1:n rautakautisten kalmistojen välittömässä läheisyydessä, Hauralantien varressa. Valvonnan sekä tarvittavat esi- ja jälkityöt teki maakuntamuseon tutkija, FM Ulla Lähdesmäki virkatyönä.

Valvonta-alue sijaitsee Lempäälän kunnan keskustasta n.1 km länteen, Kirkkojärven Kirkkolahden läheisyydessä. Hauralanniemessä sijaitsee useita rautakautisia muinaisjäännös-alueita (ks. kartta 1:20 000).

Valvonnan syynä oli Hauralantien ja Mustiontien asukkaiden suunnitelma uusia tievalaistus osalla Hennerintietä. Tarkoituksena oli oikaista nykyisiä, vinoon painuneita pylväitä ja vaihtaa kaksi pylvästä uusiin. Muutokset edellyttivät pylväspaikkojen kaivamista koneellisesti. Koska Hennerintie ja muutettavat pylväspaikat rajoutuivat välittömästi muinaisjäännösalueeseen, (röykkiökalmiston suoja-alueeseen) ja koska kyseisiä Hennerintien vierustoja ei aikaisemmissa arkeologisissa tutkimuksissa ole tutkittu koekuopin, työhankeen toteuttamisen edellytyksenä oli, että kaivuutyöt ja pylväiden vaihtaminen tehtäisiin arkeologin valvonnassa. Työhankeen toteutuksesta vastasi Aureen-Mustion tiehoitokunta ja sen kustannukset jakoivat hoitokunnan osakkaat ja Lempäälän kunta (60 %). Työhanke tuli vireille marras-joulukuussa 2003, ja Pirkanmaan maakuntamuseo antoi siitä lausunnon 15.12.2003 (diar. 254/5423/2003).

Pylväiden oikomisen ja uusien pylväspaikkojen kaivamisen teki urakoitsija Risto Lahtinen ja lapiomiehenä työssä avustivat tiehoitokunnan jäsenet tai alueen maanomistajat Usko Gullstén, Matti Keski-Saari ja Kyösti Ahonen. Hankkeen viranomaislausuntoasiaa hoiti hoitokunnan puolesta Harri Länsipuro (p. 050-336 7713).

Uudet pylväät kaivettiin tien varteen, missä maata on kaivettu aikaisemminkin. Hanke käsitti pylväiden oikaisemisen tai vaihtamisen. Näistä neljän vaihtamisen maakuntamuseo valvoi muiden paikkojen ollessa riittävän etäällä muinaisjäännösalueista. Lisäksi suunnitelmaan kuului aluksi yhden pylvään harusten muuttaminen. Tätä ei kuitenkaan toteutettu, koska harukset olisivat tulleet Kirjakka 2:n röykkiöiden 21, 22 ja 23 kohdalle eikä röykkiöiden välistä kohtaa katsottu voitavan valvoa luotettavasti maan ollessa jäässä. Haruksen vaihtoaikeesta sovittiin hankkeen toteuttajan kanssa (Harri Länsipuro), että mikäli se todella osoittautuu tarpeelliseksi, työ tulee suunnitella ja toteuttaa erikseen sulan maan aikana ja asiasta ollaan erikseen hyvissä ajoin yhteydessä maakuntamuseoon.

Työ toteutettiin siten, että kaivinkone kaivoi uuden pylväspaikan mahdollisimman ohuin kerroksin. Koska valvonta tehtiin tammikuussa pakkasten aikaan, maa oli pintakerroksessa kovaa ja kaivaminen tästä syystä hankalaa. Valvonta tehtiin keskipäivällä valon ollessa vielä riittävää. Työ katsottiin tässä tapauksessa poikkeuksellisesti sellaiseksi, että valvonta voidaan tehdä talvella, maan ollessa osittain kovaa. Kyseessä oli tienvierusta, jossa on aikaisemmin kaivettu mm. ojat ja tehty tietä eli maakerrosten oletettiin olevan rikkoutuneita. Lisäksi lähimmät röykkiöt sijaitsivat n. 40 m poistettavasta vanhasta pylvästä ja n. 55 m uudesta pylväspaikasta.

VALVONTAHAVAINNOT

Ks. pylväspaikkojen sijainti kohdekartalla.

Pylväspaikka 1

Tien länsipuolella sijaitsevaa vinoa pylvästä siirrettiin n. 1,5 m nykyiseltä paikaltaan lähemmäs tien reunaa. Maapohja oli peltoa. Uuteen kohtaan kaivettiin n. 1 x 1,8 m laajuinen kuoppa, syvyys 1,5 m. Pintakerros humuksen sekaista peltosavea, sen alla n. 30 cm syvyyteen hiekkansekainen peltomultakerros, jonka alta tuli esille tummankeltainen puhdas hiekka. Ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä tai esineistä.

Pylväspaikka 2

Tien itäpuolella n. 1 m reunasta sijaitseva uusi kuoppa kaivettiin n 1 x 1,5 m laajuiseksi ja 1,5 m syväksi. Kuopassa oli runsaasti suuria kivilohkareita, tiilenpaloja ja selvää täytemaata (tummankeltaista hiekkaa). Ei merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä tai havaintoja esineistä.

Pylväspaikka 3

Hennerin taloon vievän tienhaaran kohdalla kaivettiin uusi pylväspaikka tien länsipuolelle, vanhan pajarakennuksen viereen. 0,80 x 1,80 m laaja, syvyys 1,5 m. Kuopassa kookkaita kiviä, jotka kaivettiin ylös sekä mullansekaista hiekkaa. Hiekan seassa yksi rautahela, joka on ilmeisesti peräisin täytemaasta (nuorehko ovihela). Ei esihistoriaan viittaavia löytöjä eikä merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

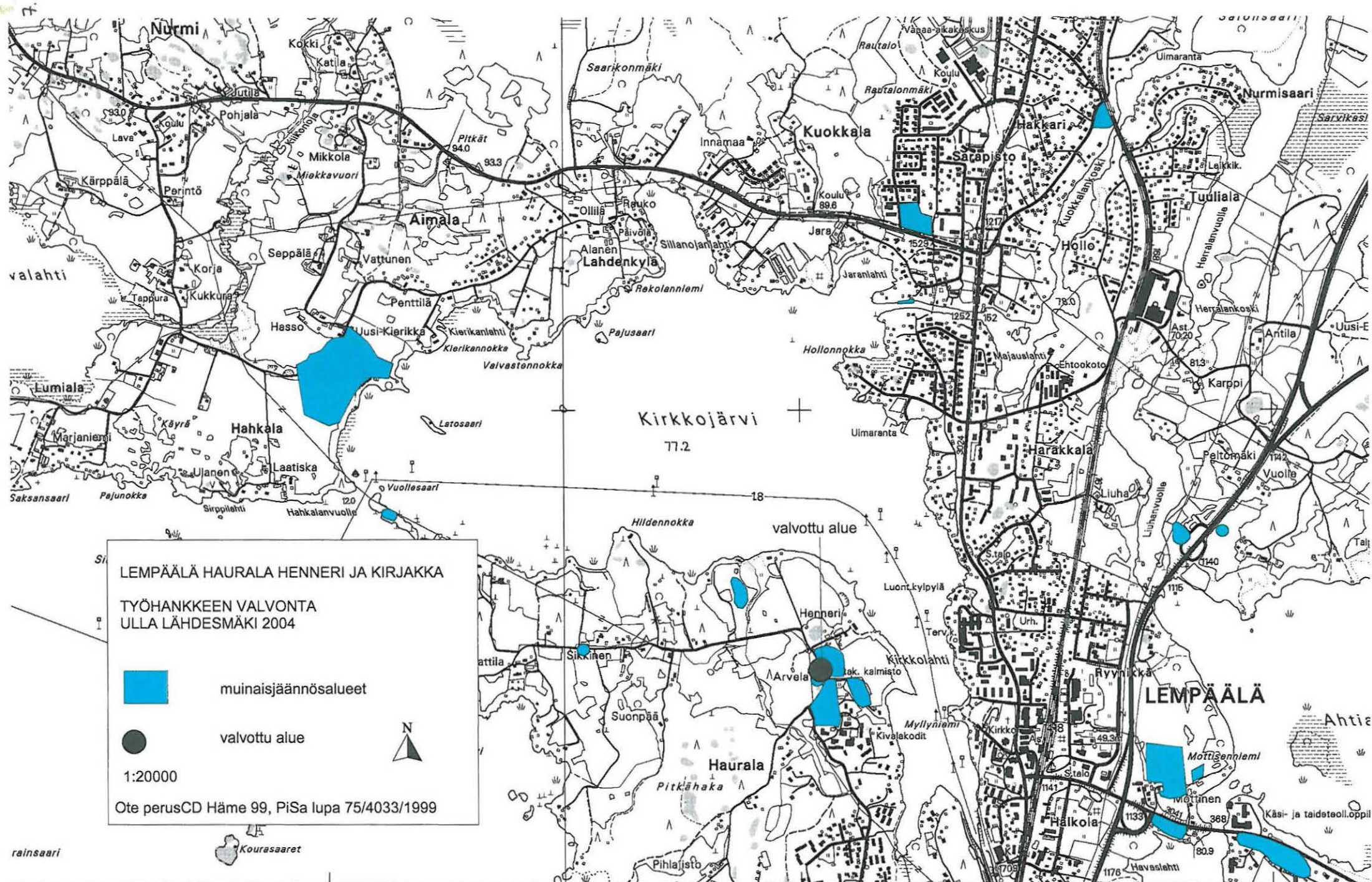
Pylväspaikka 4

Neljäs pylväspaikka sijaitsi tien länsipuolella, aivan tien reunassa selvästi rikkoutuneessa maassa. Sen kaivaminen valvottiin vielä, mutta maakerroksissa ei havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Muiden pylväiden kaivamista ei katsottu enää tarpeelliseksi valvoa. Yhteenvetona voidaan todeta, että valvonnan yhteydessä ei pylväspaikkoja kaivettaessa havaittu esineitä, värjäytymiä tai muita kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa. Valvonnan ajankohta oli suojelun kannalta epäotollinen maan ollessa jäässä. Koska pylväspaikat sijaitsivat aivan tien reunassa, osittain käsitellyssä maassa, työ katsottiin kuitenkin voitavan tehdä.

Tampereella 12.12.2005

Ulla Lähdesmäki

LEMPÄÄLÄ HAURALA HENNERI JA KIRJAKKA
 TYÖHANKKEEN VALVONTA
 ULLA LÄHDESMÄKI 2004

muinaisjäännösalueet
 valvottu alue

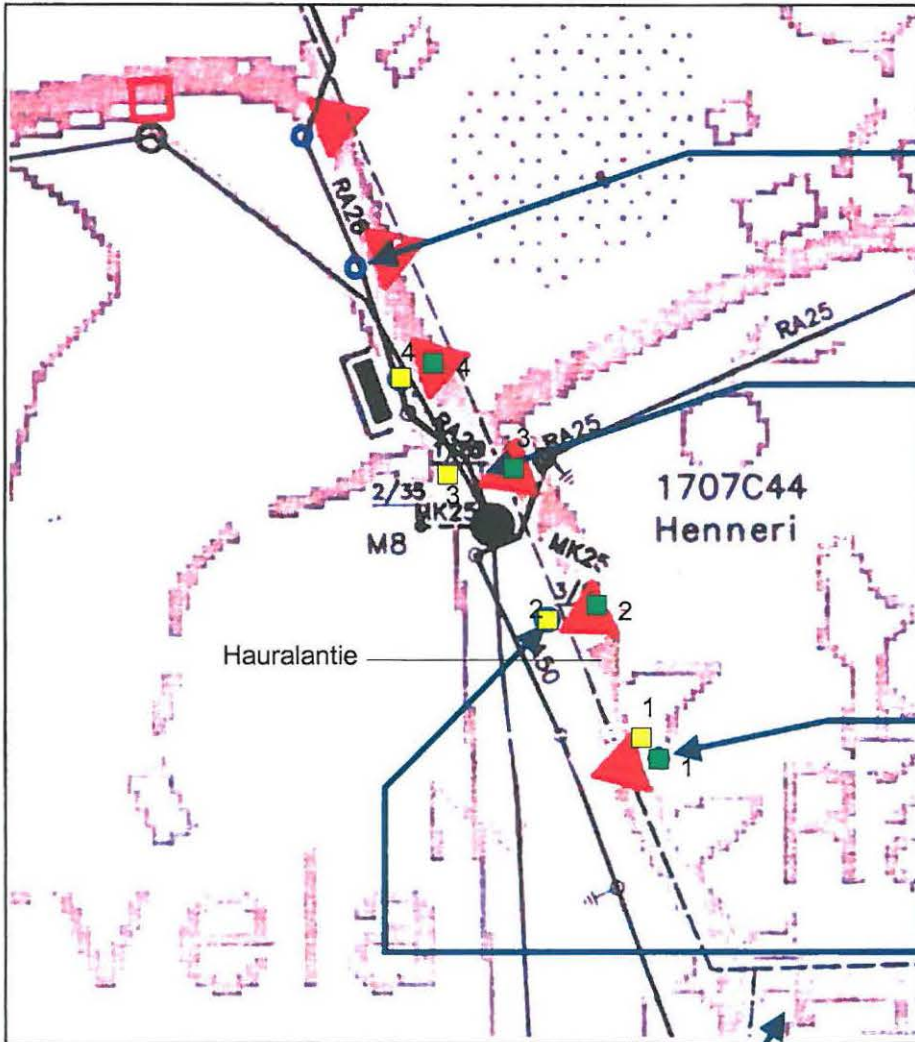
1:20000

Ote perusCD Häme 99, PiSa lupa 75/4033/1999

rainsaari Kourasaaret

Lähikuva samasta alueesta:

Pylväs vaihdetaan Tien länsipuoli

Pylväs vaihdetaan Tien länsipuoli

Pylväs siirretään tien laitaan

Pylväs vaihdetaan

Uusi harus Hauralanpolun ja Hauralantien risteyksen kaakkoispuolelle

LEMPÄÄLÄ HAURALA HENNERI JA KIRJAKKA

TYÖHANKKEEN VALVONTA 2004
ULLA LÄHDESMÄKI

Kopio sähköpylväiden siirron ja vaihtamisen suunnitelmakartasta (ei mittakaavatietoa)

- vanha pylväspaikka ja nro
1
- uusi pylväspaikka ja nro
1

KUVALIITE
Lempäälä Haurala
Työhankkeen valvonta 2004 U. Lähdesmäki

Pylväspaikka 1, kuvattu etelästä.

Hauralantie etelästä, tien varressa uusittavat pylvää.

Pylvään 2 uutta kuoppaa kaivetaan, kuvattu kaakosta.

Uuden pylvään 2 kuoppaa kaivetaan, kuvattu eteläkaakosta.